

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет математики та інформатики

(назва факультету/навчально-наукового інституту)

Кафедра математичного моделювання

(назва кафедри, що забезпечує викладання)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Декан факультету
математики та інформатики**

Ольга МАРТИНЮК

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Поглиблена 3D-графіка

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Системний аналіз»

(назва програми)

Спеціальність 124 Системний аналіз

(вказати: код, назва)

Галузь знань 12 Інформаційні технології

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший (бакалаврський) / другий (магістерський) / третій (освітньо-науковий))

Факультет математики та інформатики

(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньою програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Поглиблена 3D-графіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Системний аналіз»

Розробник:

Дорош Андрій Богданович, асистент, кандидат фіз.-мат. наук

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Дорош Андрій Богданович, асистент, кандидат фіз.-мат. наук

Затверджено на засіданні кафедри математичного моделювання

Протокол № 15 від «24» червня 2025 року

Завідувач кафедри _____

Ігор ЧЕРЕВКО

Схвалено методичною радою факультету математики та інформатики

Протокол № 12 від «25» червня 2025 року

Голова методичної ради _____

Віра СІКОРА

Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни – оволодіти принципами роботи з графічним фреймворком OpenGL та основними геометричними перетвореннями.

Завдання вивчення навчальної дисципліни

Після вивчення даної дисципліни студент повинен знати:

- основні геометричні перетворення точок і векторів;
- найпоширеніші формати файлів для зберігання 3D-мешу;
- механізм відображення тривимірної сцени на плоскому екрані;
- принципи роботи з графічним фреймворком OpenGL.

Після вивчення даної дисципліни студент повинен вміти:

- створювати та редагувати 3D-меш;
- триангулювати основні тривимірні геометричні примітиви;
- відображати геометричні примітиви за допомогою OpenGL;
- застосовувати до них основні геометричні перетворення;
- накладати текстур на ці об'єкти; керувати освітленням сцени.

Пререквізити

Для вивчення даної освітньої компоненти будуть базою такі дисципліни: Лінійна алгебра, Програмування, Комп'ютерна графіка.

Результати навчання:

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються наступні

загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК07. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК08. Здатність бути критичним і самокритичним;
- ЗК09. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- ЗК10. Здатність працювати автономно;
- ЗК11. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ЗК14. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові компетентності:

ФК6. Здатність до комп'ютерної реалізації математичних моделей реальних систем і процесів; проектувати, застосовувати і супроводжувати програмні засоби моделювання, прийняття рішень, оптимізації, обробки інформації, інтелектуального аналізу даних.

ФК7. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології для комп'ютерної реалізації математичних моделей та прогнозування поведінки конкретних систем а саме: об'єктно-орієнтований підхід при проектуванні складних систем різної природи, прикладні математичні пакети, застосування баз даних і знань.

програмні результати навчання:

ПР8. Володіти сучасними методами розробки програм і програмних комплексів та прийняття оптимальних рішень щодо складу програмного забезпечення, алгоритмів процедур і операцій.

ПР10. Знати архітектуру сучасних обчислювальних систем і комп'ютерних мереж.

ПР12. Застосовувати методи і засоби роботи з даними і знаннями, методи математичного, логіко-семантичного, об'єктного та імітаційного моделювання, технології системного і статистичного аналізу.

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	3	90	15	–	–	30	45	–	залік

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість кредитів — 3 / годин — 90 год.												
	денна форма — 90 год.							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1													
Тема 1. Вступ. Основні поняття.	14	3		5		6							
Тема 2. Знайомство з середовищем Blender	17	3		5		9							
Тема 3. Текстури	14	2		5		7							
Разом за ЗМ 1	45	8		15		22							
Змістовий модуль 2													
Тема 4. Триангуляція	17	2		5		6							

<i>основних геометричних примітивів</i>												
Тема 5. Формат файлів STL	21	2		5		9						
Тема 6. Відображення простої 3D-сцени за допомогою OpenGL	22	3		5		8						
Разом за ЗМ 2	45	7		15		23						
Усього годин	90	15		30		45						

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до 3D-графіки. Основні поняття.	2
2	Полігональний меш.	3
3	Текстури.	3
4	STL-файли.	3
5	OpenGL.	4
	Разом	15

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1	Тема: Створення 3D-моделі інтер'єру. Завдання: Створити 3D-модель будинку за допомогою безкоштовної програми Sweet Home 3D. Будинок повинен мати: • щонайменше 2 поверхи зі сходами • вхідні двері • міжкімнатні двері • вікна у кожній кімнаті • спальню • кухню • ванну кімнату • коридор • меблі у кожній кімнаті	5

	• кожна кімната повинна мати стіни й підлогу певного кольору або текстури • зовнішні стіни будинку теж повинні мати колір або текстуру	
2	Тема: Створення 3D-моделі у Blender. Завдання: Створити 3D-модель об'єкта у безкоштовному середовищі Blender (згідно свого варіанту) і накласти на нього текстуру. Завдання виконати з використанням лише одного об'єкта, з якого витесати потрібну форму. Файл зберегти у форматі .blend.	5
3	Тема: Створення анімованої 3D-моделі у Blender. Завдання: Створити 3D-модель об'єкта у середовищі Blender (згідно свого варіанту), накласти на нього текстуру і створити анімацію. Дозволяється компонування з різних об'єктів. Файл зберегти у форматі .blend.	5
4	Тема: Створення безшовної текстури. Завдання: Самостійно зробити знімок будь-якої поверхні (на вибір) і створити з нього безшовну текстуру. Це має бути плоске зображення у форматі JPEG або PNG, яке при дублюванні (з усіх боків) не має швів і різких переходів. Зазвичай текстури роблять квадратними із розміром сторони кратним 16 (наприклад, 512x512, 1024x1024, 2048x2048). Завантажені з Інтернету текстури використовувати не дозволяється. Накласти одержану текстуру на створений у попередніх завданнях 3D-об'єкт (або на одну з його частин).	5
5	Тема: Створення STL-файлу програмними засобами. Завдання: Написати програму, яка програмно створює триангульовану 3D-модель об'єкта і записує координати всіх його граней в текстовий (а не бінарний) STL-файл. Користувач у якості вхідних даних задає параметри об'єкта (наприклад, довжину сторони чи радіус).	5
6	Тема: Відображення 3D-об'єкта на екрані за допомогою OpenGL. Завдання: Написати програму, яка малює на екрані 3D-об'єкт (такий же, як у попередній лабораторній роботі) засобами OpenGL.	5
	Разом	30

Самостійна робота

Самостійна робота складає 45 годин. Розподіл самостійної роботи за видами навчальних робіт:

- підготовка до лекційних занять – 10 годин;
- виконання лабораторних робіт – 20 годин;
- підготовка до заліку – 15 годин.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до лекційних занять.	10
2	Створення 3D-моделі інтер'єру.	3
3	Створення 3D-моделі у Blender.	5
4	Створення анімованої 3D-моделі у Blender.	5
5	Створення безшовної текстури.	1
6	Створення STL-файлу програмними засобами.	3
7	Відображення 3D-об'єкта на екрані за допомогою OpenGL.	3
8	Підготовка до заліку.	15
	Разом	45

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни

Під час вивчення навчальної дисципліни використовуються такі види та методи контролю: *лабораторні роботи та тести.*

Перелік питань для самоконтролю й контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни:

- 1) Які бувають системи координат?
- 2) Що таке векторний добуток?
- 3) Що таке нормальний вектор?
- 4) Що таке проєкція?
- 5) Що таке меш?
- 6) Що таке вершина?
- 7) Що таке ребро?
- 8) Що таке грань?
- 9) Що таке текстура?
- 10) Яка текстура вважається безшовною?
- 11) Які бувають формати файлів для збереження 3D-моделей?
- 12) Які 3D-формати файлів бувають текстовими і бінарними?
- 13) Які найвідоміші середовища для 3D-моделювання?
- 14) Що таке стереолітографія?
- 15) Яка структура STL-файлів?

- 16) Чи підтримують STL-файли зберігання інформації про колір об'єктів? Їхню анімацію?
- 17) Що таке OpenGL?
- 18) Яка послідовність операцій при роботі з OpenGL?
- 19) Скільки разів можна завантажити OpenGL в оперативну пам'ять? Чому?
- 20) Які є способи описати 3D-об'єкт в OpenGL?

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Система оцінювання рівня навчальних досягнень ґрунтується на принципах ECTS та є накопичувальною.

Протягом семестру студенти виконують 8 лабораторних робіт та 1 контрольне тестування. Лабораторні роботи (ЛР) оцінюються різною кількістю балів, контрольне тестування 20 балів, всього протягом семестру можна набрати 70 балів (див. таблицю нижче).

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
ЛР1	ЛР2	ЛР3	ЛР4	ЛР 5	ЛР 6	Підсумкове тестування	30	100
10	10	10	10	10	10	10		

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувачі вищої освіти має право на участь у неформальній/інформальній освіті.

У межах поточного контролю можуть визнаватися результати неформальної/інформальної освіти за умови наявності сертифікату або освітньої декларації про результати неформальної/інформальної освіти з питань, що відповідає тематиці курсу («Порядок визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти», <https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultatив-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>).

Студентам можуть бути зараховані додаткові бали, отримані через неформальну освіту, до загальної суми балів, набраної з освітньої компоненти, за умови, що результати з проблеми, за якою відбувалося навчання, відповідають тематиці курсу.

Критерії оцінювання результатів навчання (з навчальної дисципліни) на підсумковому контролі

Критерієм підсумкового оцінювання є досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок (балів) за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Протягом вивчення дисципліни студент за виконання лабораторних робіт повинен набрати не менше 50% можливих балів (25 балів з 50) та на підсумковому тестуванні набрати не менше 50% можливих балів (10 балів з 20).

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **70 балів** та підсумкового модуль-контролю (залік) – **30 балів**, за **100-бальною університетською шкалою**.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС	
			Оцінка	Пояснення за розширеною шкалою
90-100	Зараховано	Відмінно	A	відмінно
80-89		Добре	B	дуже добре
70-79			C	добре
60-69		Задовільно	D	задовільно
50-59			E	достатньо
35-49	Незараховано	Незадовільно	FX	(незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34			F	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Методи та освітні технології навчання

Лекції, лабораторні роботи, тестування, аудиторне та онлайн-навчання з використанням систем Moodle та Google Meet.

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь тощо);
- практичні методи (лабораторні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Рекомендована література

Основна

1. John Kessenich, Graham Sellers, Dave Shreiner. OpenGL Programming Guide: The Official Guide to Learning OpenGL, Version 4.5 with SPIR-V (9th Edition). — Addison-Wesley Professional, 2016. — 976 p.
2. V. Scott Gordon, John L. Clevenger. Computer Graphics Programming in OpenGL with C++. — Mercury Learning & Information, 2018. — 384 p.

Додаткова

1. Eric Lengyel. Mathematics for 3D Game Programming and Computer Graphics, Third Edition. — Cengage Learning PTR, 2011. — 624 p.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт OpenGL: <https://www.songho.ca/opengl>
2. Довідковий сайт про OpenGL: <https://www.opengl-tutorial.org/beginners-tutorials>
3. Електронний курс у системі Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=191>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

1. «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/>
2. «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu/>